

(Budapesti Hírlap, 1881. 101.sz. 1-2 p. Melléklet)

Nyílt levél Magyarország fényképészeihez *

Negyven éve, hogy a fényképészet életbe lépett és e rövid négy évtized alatt olyan óriási lendületet vett, hogy más iparágok, vagy tudományok hozzáfogható rohamos emelkedést még soha nem mutattak fel. Míg ez örvendetes jelenség egy részről azt bizonyítja, hogy égető szükség volt reá, s a nagy közönség nagy pártfogásban részesíti: addig más részről minket fényképészeket is figyelmeztet arra, hogy a korral haladjunk, az újabb vívmányokkal megismerkedjünk és egyesüljünk.

Hasonlítsuk össze helyzetünket más iparosokéval. Ők a társadalmi téren szövetkezetet alakítanak, mi izoláljuk magunkat, elszórva élünk egy-egy városban a nélkül, hogy kölcsönös érintkezés által tudnók meg azt, mi történik a nagy világban a fényképészet körében.

Látva, hogy a központról, Budapestről, hol legtöbb fényképész lakik, semmi mozgalom meg nem indul érdekünkben, én fogtam fel a tollat; elmondom mind azt, amit egyelőre elmondhatok.

Különösen pedig három pont az, tisztelt pályatársaim a melyről jelen alkalommal szólni óhajtok, és ezek:

- I. A hazai fényképészek országos egyesülete, ennek megfelelő szaklap megindítása;
- II. Egy fényképészeti ipar műiskola felállítása; és végre, hogy e kettő szünet nélkül igazgatva legyen;
- III. Egy mindennemű fényképészeti művekből rendezett országos és állandó kiállítás a központon, Budapesten.

Vegyük ezeket rendre egyenkint.

Meg se tudnám hamarjában mondani, hogy hányan vagyunk hazánkban fényképészek, mert oly annyira elszigetelve élünk egymástól, hogy egészen idegenek vagyunk.

Van mindenféle egyesület ez országban, csak közöttünk nem akadt senki, a ki érdemesnek tartotta volna a szorosabb szövetkezésre célzó eszme fölkarolását. Gyűlést soha nem tartottunk, holott erre nekünk van legnagyobb szükségünk.

A jövő emberei vagyunk, haladnunk kell nyomról nyomra a természettudományokkal. Naponkint nevezetes fölfedezésekről hallunk, melyek nem ritkán irányadó befolyással vannak a fényképészetre. Ezeket azonban csak futólag halljuk, a nélkül, hogy mi, kiknek érdekében állana megvitatni a találmányt, és annak elsajátítását megkönnyíteni, bármit is tennénk.

Ha létezni akarunk a nyilvánosság terén, akkor alapítsuk meg a hazai fényképészek országos egyesületét!

*Kéretnek az összes hazai lapok t. szerkesztői, hogy a fényképészet érdekében e cikket – legalább kivonatban – átvenni szíveskedjenek.

E szövetkezetnek nagyon üdvös feladatai lennének. Tudomást szerezne a külföldi vívmányokról, meghányná-vetné azokat a mi viszonyainkhoz képest, és életre való szabadalmakat vásárolhatna, minő a Woodbury féle „Photoglyptie” is, melyhez nagy ára miatt, egyesek nem juthatván, kitudja meddig kell ösmeretlenül maradnia hazánkban. Tervet készíteni a fényképészeti iparműiskoláról, ennek szervezetéről, legkönnyebb kiviteléről. Ez lenne hivatva arra is, hogy végre valahára egyességet hozzon létre valamelyik egyetemi vegytani intézettel, hogy a vegyszerekért évenként a temérdek sok pénz ne vándoroljon külföldre hanem a hazában maradhasson. Ennek közvetítésével – nem tartoznék a lehetetlenségek sorába – egy fényképészeti papírosgyár fölállítása se. Végre ezen országos szövetkezet megkoronázná működését azzal, hogy egy s z a k l a p o t szerkesztene vagy legalább ennek szerkesztésével többeket megbízna s a lap fönmaradását anyagilag és szellemileg segílyezné. Ha valami hírt akarunk hallani a fényképészetről, ennek nevezetesebb előhaladásáról, ma napság kénytelenek vagyunk külföldről hozatni a fényképészeti folyóiratokat, s más ide tartozó munkákat. Lapunknak minden bizonynyal akadnának munkatársai nemcsak a fényképészek, hanem a hazai természettudósok között is. Ez lenne továbbá azon eszköz is segítéink körében, mely pótolná ezeknek hiányos képzettségét, mert merem hinni, hogy szívesen olvasnák azt.

Bár mely iparágra adja is magát valaki szüksége van előleges kiképezésre, ha becsülettel meg akar állani azon a téren, a melyre lépett. Mi fölfogadunk magunk mellé egy-egy gyermeket, tanítjuk a hogy lehet s ha már valami ragadt rá, a világba bocsátjuk, s hogy aztán hány lesz közülük csak valamire való fényképész is? felette nehéz kérdés.

Foglalkozásunk, ha alapos képzettséggel bírni akarunk, természettudományi, főleg pedig vegytani ismeretekkel jár. Hogyan sajátítná már most ezeket el a tanuló ifju, ha alkalom nem nyílik? mert azt csak nem teheti a főnök, hogy tudományos előadásokat tartson neki, vagy ha mégis akarna, vajjon hányan vagyunk hazánkban olyanok, hogy ily nemű oktatásokban részesíthetnők tanítványainkat?

Ezen bajon csak egy fényképészeti szakiskola segíthet, a melyben legalább 1-2 évig kellene segítéinket oktatni a fényképészeti kezelésmódok minden ágában; nyernének itt kellő kiképzést a szükséges természettudományi ismeretekben is, hogy ne legyenek pusztá gépek, ne ugy végezzék foglalkozásukat, a mint azt nekik egy ember s a rendes formula előszabta, hanem dolgozzanak öntudatosan, vagyis értsék tudományos alapon életpályájokat. Ebben az iskolában azután gymnáziumi vagy reáliskolai 4-5 osztályt végzett ifjakat kellene fölvenni, kik így legalább már némileg fejlettek és megbírnák a szükséges tudományt. Az angoloknál majdnem olyan kurzust végeznek a fényképészek, mint itt hazánkban a felsőbb kereskedelmi akadémia növendékei; mi megelégednénk egyelőre az előbb említett szervezetű iskolával, mely a most nem régen Salzburgban felállítotthoz lenne hasonlő.

Ezt az iskolát természetesen a kormány tartaná fönn és kinevezett tanárai által megvizsgált egyének kapnák csak a képesítő oklevelet. A fényképészettel karöltve kellene járnai a photokeramikának vagyis a porcellánföstésnek. E téren hazánkban nagyon, de nagyon kevesen dolgoznak; ezt azonban nem is lehet csodálni, hiszen nem tanulhatják a segíték munkaadójoktól, mert ezek sem kaptak ebben oktatást. Erre a szép jövőjű iparművészeti ágra is ki kellene terjeszkednie a mondott iskolának.

Ennyit vázlatosan a fényképészeti szakiskoláról.

Végül, hogy kikerekített egészet adhassak és felöleljem a legfontosabbat, meg kell még emlékezni a kiállításról is. Akárhány kiállításon voltam jelen, mindenütt szép számmal voltak képviselve a magyarországi fényképészek is műveikkel. Megmutatták azt, hogy tudnak dolgozni, szép műveket készíteni, de arra nézve, hogy az egész ország együtt lássa munkáink eredményeit, tehetségünk szerény alkotásai, igen célszerűnek tartanám azt, hogy mi keblileg rendezzünk egy országos, mindennemű fényképészeti kiállítást, hogy lássuk, mit tud hazánk e tudományos iparága fölmutatni. Ez lesz a legjobb alkalom arra, hogy tanuljunk, kérdezősködjünk egymástól s váljék közkinccsé az, a mit egyikünk-másikunk eddig csak egyedül és kizárólag produkált.

Ehhez nem kell egyéb, mint egy országos egyesület, s a mi erős akaratunk épen ugy életet adhat ennek, mint az ez által elérni óhajtott kiállításnak; mely aztán rövid időn oda módosíthatnák, hogy állandó lehessen s egyszersmind bazár, hol csakis művésziesen készült képek lennének kiállíthatók, aztán el is árusíthatók.

E hármasszeme és hármass cél az, melyet ezzel alkalommal szellőztetni és önök elé terjeszteni akartam. Végre is tennünk kell, mert ha tovább halogatjuk a dolgot, kigonyol a művelt külföld, hogy még egyesületünk sincs, holott más nemzeteknél már egyetemet állítottak a fényképészek számára.

Ime tisztelt uraim előttünk a tér, hiszem, meg vagyok győződve arról, hogy az összes hazai lapok humánus szerkesztői szívükön hordják iparunk és tudományos előhaladásunk ügyét, készségesen helyet engednek a szellemi eszmecseréknek. Fölkérem tehát önöket, Magyarország fényképészeit, hogy eszmémet fölkarolni szíveskedjenek, s vitassák meg, hogy miként lehetne az országos fényképészeti egyesület létrehozását legrövidebb uton és még is sikeresen elérni.

Kolozsvártt, 1881. Szept. 19.

Veres Ferenc,
Fényképészeti m. tanító a kolozsvári m.k. „Ferenc József” tudomány-egyetemen.

.....

(Fényképészeti Lapok, 1886. 2.sz. 33. p.)

Nyílt levél hazánk fényk. műkedvelőihez.

Egyik külföldi fényk. szaklap arról értekezett közelebbről, hogy a fényképezet előhaladásán leginkább a műkedvelők segítettek s ma is ők segítenek legtöbbet. A gyakorló fényképészeket a gyökeres javítások vagy merőben új találmányok nem érdeklik annyira, mint inkább a pénz gyűjtése stb. S ebben ha nem is egészen, de nagy részben igaza van az értekezőnek, mert ha csak a legközelebbi életbe léptetett szárazeljárást veszszük is, Anglia műkedvelőinek köszönhetjük ezt, melylyel a fényképezet óriási nagy előhaladást nyervén, számtalan műkedvelőt csábított maga körül, Angliában, Amerikában, Franciaországban és Németországban; s egymás között versenyezve érdekes és szebbnél szebb műveket állítanak elő a tudomány, művészet és ipar megbecsülhetetlen nagy hasznára, s a társadalom véghetetlen gyönyörűségére.

A legműveltebb államokban, különösen Angliában a fényk. műkedvelők külön alakítanak társulatokat is, melyeknek nemcsak a fényképészet fejlesztése egyedüli céljuk, hanem munka felosztással a tudomány avagy más téren mindenki szenvedélye szerint működhetvén gyűjti össze fáradsága nemes gyümölcseit a közös célra, a népek művelődésének gyarapítására.

Ime röviden előadva ilyen álláspontot foglalnak el a fényképészet műkedvelői a legműveltebb államokban jelenleg. Azt hisszük, hogy számos fényk. műkedvelő uraink hasonló álláspontot foglalhatnak el hazánkban összetett erővel. E nemes célban semmi akadályuk sem lehet, ha rá akaratuk van, ennek pedig lenni kell, miután műkedvelőségöknél fogva a szépet és jót kedvelik.

Hazánk jelenlegi körülményei között minden műveleteinknek olyanoknak kell lenni, melylyel saját hasznunkon és élvezetünkön kívül az általános művelődést is elősegítsük.

Mielőtt azonban viszonyaink kívánsága szerint „Amateur Club” vagy Fényk. műkedvelő társulatot alakíthatnánk, e „Fényk. Lapok”-at ajánljuk kegyes pártfogásukba. E körül csoportosulva egy vagy más eljárásról mondják el nézetüket, cserélik ki tapasztalataikat nevezetes tárgyról, sikerült műveik mellékletével keltsenek érdekeltséget és értékességet ennek. Szorosabb ismerkedésekre szolgáljon közvetítőül, hogy társulási nemes céljokat minél hamarabb elérhessék. Az önök akaraterejétől függ ez s a „Fényk. Lapoknak” biztos a jövője. Elforgácsolt erejük összehalmozásától függ az, hogy szép és nemes szenvedélyökkel, a fényképészettel, hazánk minden nevezetes részeit, természeti ritkaságait, régiségeit a maguk gyönyörűségére s a közös ismeretek gyarapítására s édes hazánk emelésére megörökítvén terjeszthessék. S ez által szép hivatásukkal állás körük csakhamar ott lesz kegyeteknek s mindnyájunknak, hol jelenben a művelt külföldieké. Bizalommal, mély tisztelettel, minden munkára áldozatra készséggel kérjük önöket uraink, ragadják ki magukat eddigi közönyösségükből, tépjék le ismereteik és tehetségeikről a szerénység elborító fátyolát, s buzdúljanak fel rendszeres munkára, legyen erős akaratuk rá, s lesz is, mert a minden jóra, szépre és hasznosra való hajlam velük született.

.....

Egy előfizetőnek: Teljesen igaza van. Tényleg üdvös volna, hogy a magyar amatőrök egyesületté alakulva: kísérletezésre, összejövetelekre és kiállításokra alkalmas klubhelyiségben együttesen működve fejlesztenék e szép tudományt. Mennyire vitték e tekintetben a külföldi egyesületek! Például a bécsi „Camara-Club”. Tudomásunk szerint azonban néhány kiváló amatőrünk már megindította ez irányban a lépéseket és minden valószínűség szerint lesz nemsokára magyar kamara klub-unk is.

Fényképészeti Szemle, 1899. 4. sz. 60. p.

.....

(Fényképészeti Szemle, 1899, 6.sz. 77-80.p.)

Az amatőr fényképezők egyesülése.

A fényképezés művészetéért lelkesedő amatőrök már ismételtelen megpendítették azt az eszmét, miként lehetne nálunk is az amatőr fényképészek részére olyan otthon teremtenei, a hol nemcsak a hivatásukat szeretők, hanem az érdeklődő közönség is módot találjon arra,

hogy minden különösebb fáradság nélkül a fényképezés művészetének mai állására nézve kissé behatóbb tájékozást szerezhessen.

Maga az eszme, hogy egy a célnak megfelelő amatőr-egyesület alakíttassék, éppen a fényképezéssel foglalkozók részéről mindenkor a leglelkesebb fogadtatásra talált. De a megvalósulás a legtöbbször óhajtás maradt csupán; mert a mint a keresztülvitel módozatainak tárgyalására került a sor, a leküzdhetetlennek látszó nehézségek még a leglelkesebb hívőket is elcsüggesztették s az eszme maradt – eszmének.

Ma már azzal mindnyájan tisztában vagyunk, hogy a fényképezés mint művészet a modern törekvésekben olyan tényezővé vált, melyet egyszerűen mellőzni, képtelenség. De tisztában vagyunk azzal is, hogy a fényképezésnek mint művészetnek, ízlést nemesítő hatását csakis úgy érvényesíthetjük, ha az megfelelő keretben léphet fel. Ha ezt a keretet megtaláljuk, úgy fáradozásunk nem fog kárba veszni és bőségesen megtermi gyümölcsét – mert a nagyközönségnek a fényképezés művészetére iránt való érdeklődése, ismereteinek gyarapodásával – négyzetes arányban fog fokozódni.

A most mondottakból kifolyólag nem csodálkozhatunk azon, hogy a múlt hó folyamán szinte váratlanul érkezett meghívót mely a magyar amatőrök clubjának megalakítása céljából tartandó előértekezletre vonatkozott, amatőr fényképészeink a legnagyobb örömmel fogadták s az eszmét mondhatni lelkesedéssel karolták fel.

Az első értekezlet a Damjanich-utcai m. kir. állami felső építő-ipariskola helyiségeiben, múlt hó 25-én folyt le. Az értekezleten szép számú, válogatott közönség jelent meg, a kik ugyszólván egyértelműleg a mellett nyilatkoztak, hogy ma egy megfelelő szervezettel bíró amatőr fényképészegyesület nélkülözhetetlenné vált.

Az előértekezletet hatvani Gaal Adorján tanár nyitotta meg, annak előrebocsátásával, hogy ezen értekezleten a megjelentek szíves beleegyezésével, mint az eszme megpendítője, ideiglenesen kívánja a előadói tisztet teljesíteni.

„Régen táplált közös óhajtásnak – ugymond – kívántunk eleget tenni, midőn a magyar amatőr fényképészek egyesületének eszméjével foglalkozó ezen értekezletet összehívtuk. Ismerjük a nehézségeket, melylyel az ilyen dolog jár, de bízunk amatortársaink lelkesedésében, hogy felhívásunk nem lesz kiáltó szó a pusztában, s az eszme – testté lesz.

Nem az első kísérlet ez a mai, hogy Budapesten amatőr fényképészegyesületet alakítsunk, mert négy vagy öt évvel ezelőtt, szerény igényekkel és szerény viszonyok között már élt tiszavirágéletet egy hasonló egyesület, mint a hatalmas, sok tagot számláló magyar turista-egyesület egyik szakosztálya. Ennek az egyesületnek, apróbb bajain kívül, nagy szervei hibája is volt, mely annak prosperálását már eleve kérdésessé tette. Nem volt az egyesületnek állandó otthona, a hol tagjai jól érezhették volna magokat s idejüket a komoly munkának szentelhették volna. Szolgáljon ez a körülmény nekünk tanulságul s a mostan alapítani szándékolt egyesületnél – okulva a tapasztalatokon – induljunk ki mintegy fordított sorrendben; *előbb otthonot kell szerezniünk s csak azután gondoskodjunk annak benépesítéséről.*

Abban mindnyájan egyek vagyunk, hogy a fényképezésnek, mint művészetnek, gyakorlása ma már kinőtte gyermekcipőit és olyan sokoldaluvá vált, hogy minden egyes ágának gyakorlása egy embernek szinte lehetetlenséggel határos. De éppen az volna az egyesületnek célja, hogy a sokoldalúságot egyesítse s alkalmat nyújtson mindenkinek, hogy kedvenc foglalkozásának rokonérző társait itt feltalálja s velök nemes versenyre kelve, a

köznek hasznát előmozdítsa. Ugy gondoljuk, hogy egyesületünk kebelében a fényképezés különféle ágainak gyakorlására alosztályokat képeznénk, melyek aztán a művészeti és tudományos fényképezéssel, avagy a különböző eljárásokkal, mint platinnyomás, gummiképek, stereoscopálás, vetítés, színes fényképezés stb.-vel foglalkoznának. Gondoskodnunk kell azonban arról is, hogy tagjaink a munkájuk elősegítésére vonatkozó eszközöket is megtalálják az egyesület keretén belül. Éppen ezért már az egyesület helyiségeinek megválasztásánál tekintettel kellett lennünk erre is s tényleg, tekintve a kezdet nehézségeit, azt hisszük itt is eltaláltuk a középutat. A nagy gyülekező- és kiállító-termen kívül külön igazgatósági szoba, laboratórium és atelier állandó rendelkezésünkre. Az egyesület helyiségei a város legelőkelőbb pontján, az Egyetem-téren épült Andrássy gróf palotájában volnának a célnak megfelelően tervezve. A Mansard-tetőszerkezet keretében megoldott helyiségekhez lift vezet s a belső helyiségek villamos világítással és vízvezetékekkel vannak céltudatosan felszerelve. Itt mindjárt meg kell említeni azt is, hogy az egyesület megalakításánál a mondottakon kívül még egyéb szempontok is irányadók voltak. Tekintettel kellett lennünk arra, hogy egyesületünk tagjai mindenkor szakmájukban kiváló vezetőkké és tanácsadókká érintkezhessenek, a kik egyúttal a kezdők oktatását is elvállalják, de másrészt tekintettel kellett lennünk arra is, hogy minél kevesebb anyagi áldozattal járjon a helyiség fenntartása. Ezen kettős cél elérhetése végett, már eleve megnyertünk az eszmének két kiváló szakférfit, a kik, mint hivatásos fényképészek, az egyesülettel közösen bérelnék a helyiségek atelier részét, melyet azonban bizonyos időkben a tagok rendelkezésére bocsátanak. Az egyik szakférfi Zamboni Károly festőművész és fényképész, a ki művészi fényképeivel a legtöbb külföldi város kiállításán a kitüntetéseknek egész sorozatát nyerte el s a ki úgy kiváló intelligenciájánál, szakismereténél, mint tudományos képzettségénél fogva a külföldön már régen elismerést vívott ki magának s a ki a szakirodalom terén is kiváló sikereket mutathat fel. A másik szakvezető Funk Antal, a ki 25 év óta működik a gyakorlat terén és nincs ága a fényképezésnek, melyben gyakorlati értéktől támogatott helyes és biztos utmutatást ne tudna adni. Ketten mint társak, József királyi főherceg Ő fensége udvari fényképészeinek címét is bírják. Ezek a szakmájukban kiváló egyének fognak állandó támogatói lenni egyesületünknek, a kiknek ügybuzgósága kimeríthetetlen. Így sikerült azután az, hogy egyesületünk a 700 frtot kitévő évi bérből a saját céljainak megfelelő helyiségeket 400 frttal válthatja meg.

Hogy pedig az egyesület működésében az anyagiak hiányában fennakadás ne legyen, előzetes, megközelítő számításaink szerint a tagsági díjakat olyanformán kellene megállapítani, hogy azok az egyesek túlságos terhelése nélkül mégis módot nyújtsanak az intenzív fejlődésre. E tekintetben, úgy véljük, megközelítőleg elegendőnek mutatkoznék, ha 2-5 frt egyszer s mindenkorra fizetendő beíratási díj mellett, évenként 10-12 frt tagsági díjat állapítunk meg.

Hogy az egyesület, mint ilyen, nem csupán a szakszerű ténykedéssel kíván foglalkozni, az kézen fekvő dolog. Főtörekvésünk az lesz, hogy az egyesületet mielőbb arra magaslatra fejlesszük, hogy az mint társadalmi tényező is számot tegyen; amit a club-élet föltételeinek bevezetésével óhajtunk elérni. Tagjaink rendelkezésére olvasó-szoba is be fog rendeztetni, ahol az összes külföldi folyóiratok állandóan meg lesznek találhatóak s törekedni fogunk mielőbb, egy minél teljesebb szakkönyvtár megalapítására is. A míg az egyesület megerősödik, addig a tagok a két szakfényképész készülékeit is használhatják, kivált nagytapasok, kisebbítések, vetítő képek stb. készítésénél. Az arcfényképezéssel foglalkozó tagok az atelier-ben a megvilágítási módokat tanulmányozzák, tanulmányképeket készítenek. Az egyesület társas összejövetelein és nyilvános felolvasó és bemutató ülésein a tagok készítette képeket vetítésben fogja bemutatni. Egyes kiváló szakférfiak ígérteét bírjuk,

hogy tudományos és gyakorlati előadásaikkal fogják összejöveteleinket élvezetessé és tanulságossá tenni. Az egyesület évenként legalább egyszer nyilvános kiállítást rendez tagjainak kiváló műveiből, mely alkalommal a legjobbakat kitüntetésekben részesíti.

.....

Fényképészeti Szemle, 1899. 7. sz. 106-107. p.

PHOTO-CLUB.

Mult hó 29-én tartotta meg a *Photo-Club, Magyar amatőr fényképezők országos egyesülete* alakuló közgyűlését.

Hatvani Gaal Adorján, műépítész tanár fáradhatatlan buzgalmának sikerült e Clubot megteremteni, - melynek működése bizonyára magas színvonalra fogja emelni a fotografálást, úgy is mint tudományt, úgy is mint művészetet.

Mostan már minden előfeltétel együtt van arra, hogy a Photo-Club megkezdhesse működését,

A Club elnöki tisztét dr. Wartha Vince, egyetemi tanár, miniszteri tanácsos öméltósága fogadta el.

Az alakuló közgyűlés elfogadta az előkészítő ötös-bizottság által megszerkesztett alapszabálytervezetet és felterjesztette a ministeriumhoz megerősítés végett. (...)

A Club célja: a fotografálást minden irányban fejleszteni. Ennek elérésére tart: összejöveteleket felolvasásokat, kísérletekkel és mutatványokkal egybekötött előadásokat; kiállításokat rendez, melyekben a külföldi amatőregyletek műveit is bemutatja; kezdő tagjainak felvilágosító útmutatásokkal szolgál. A tagok használatára szakkönyvtárat rendez be és szakfolyóiratokat tart stb. stb. Szóval mindent elkövet kitűzött célja elérésére.

A Club helyiségei az Egyetemtér és Kaplony-utca sarkán levő gróf Andrássy-féle bérpalotában vannak. A hol is a tagok részére kitűnően szerkesztett világítású műterem, teljesen felszerelt laboratóriumok, olvasóterem és a nagy kiállítási terem áll rendelkezésére. A villamos és gázvilágítással, vízvezetékekkel ellátott helyiségekben felvételeket, nagyításokat reprodukciókat és mindennemű másolatokat kényelmesen készíthetni. A sötét szobában hat - teljesen felszerelt - munka-asztal álland a tagok rendelkezésére. A felmenetet lift teszi kényelmessé.

Ime a Club megalakítói minden lehetőt elkövettek, hogy a közös cél elérhető legyen; most már csak az van hátra, hogy egyesült erővel folytassuk a munkát és segítsük a szép eszmét diadalra!

Mihelyest a berendezkedéssel elkészülünk, a tagokat értesíteni fogjuk a Club-élet megkezdésének ideje felől.

.....

(A magyar Photo-Club közlönye, 1901. 3-4.sz. 17-20.p.

Elnöki megnyitó

A „Photo-Club” magyar amatőr fényképezők országos egyesületének 1901. évi március hó 29-én tartott évi rendes közgyűlésén mondotta:

Dr. Wartha Vince

1839 januárius 7-én, Chevreul, a francia akadémia elnöke, a ki most nem rég 104 éves korában halt meg, nevezetes ülésre hívta össze az akadémia tagjait. Az ülés fő tárgyát a francia akadémia három tagjának, mint bizottságnak jelentése képezte, mely Daguerrenek korszakalkotó találmányával foglalkozott. A hírlapok révén a nagyközönség is tudomást vett a dologról és nemcsak az akadémia tagjai voltak ott teljes számmal s nemcsak az újságírók tribünje volt tömve, de a nagyközönség számára fentartott helyek is zsufolásig teltek voltak.

A Humboldt, Biot és Arago-ból álló bizottság referense Arago volt. Lelkesebb, átgondoltabb, a dolog minden részletével behatóbban foglalkozó beszéd, még napjainkban is ritkán hallik.

Arago, ritka szónoki tehetségével, lelkesedésének egész melegével előadja, magyarázza Daguerre találmányát, mely megoldja a feladatot, hogyan kell rövid idő alatt fény segítségével egyszerű, könnyű módon képet állítani elő a jódgőznek kitett ezüstözött rézlemezen lappangó fénykép előidézése révén.

Kiemelte ennek a rendkívüli találmánynak minden phasisát s felhívta a figyelmet a horderőre, melylyel e találmány a tudományok minden ágában bír. Felsorolta az astronomiát, archeológiát, az összes természettudományokat, melyek mérhetetlen előnyöket nyerhetnek e találmány segítségével. Lendületes beszédének végén felhívta az akadémiát, hasson oda, hogy ez a rendkívüli találmány a francia államnak megszereztesse, a ki azzal a világot ajándékozza meg! A francia nagylelkűség itt sem tagadta meg magát – megvették – s azóta közkinccs Daguerre találmánya.

Daguerre műveleteit Niepce előzte meg, a ki a sötét kamrában képeket kap az aszfalton, de azokat rögzítenie nem sikerül.

Angliában, 1839. évi januárius 20-án a Royal Society-ben tartott előadásán Fox Talbot, gazdag magánzó Londonban, módot közöl, hogyan lehet negativeket előállítani papiroson, gallussav előidézéssel.

1840-ben, egy magyar találmány ismét hatalmasat lendít a fotografozáson. Petzval József theoretikus alapon, számítással megállapítja az első portrait-objektívet, melyet Voigtländer az ő adatai nyomán el is készít, s mely lencse rendszer ma is alapját képezi az összes fényképezési lencséknek. S ha eddig csak tájkép vagy architektonikus felvételeket tudtak készíteni, Petzval találmányával az arckép felvételek is lehetővé váltak. Amateur persze abban az időben még nem volt, sőt a szakfényképész helyzete sem volt irigylendő. Maga az eljárás nehéz, hosszadalmas és minden felvétel csak egy képet eredményezett.

Lényegesen változott a helyzet 1850-től kezdve, a midőn *Le Gray* felfedezi a collodiumot s ezt használja üveglemezre öntve képhordó rétegül. Majd *Archer* és *Fry* közvéteszik találmányukat, az érzékeny jód és bróm collodiumot, a mely lépéssel megszületett az első amateur is. Nagy meglegedésünkre, sőt büszkeségünkre szolgálhat, hogy az első kiváló amateur magyar ember volt, *Rosty Pál*, *Eötvös Loránt* báró úr ő excellentiájának nagybátyja. Az itt kiállított unikumot képező képek 1857-ben készültek Mexikóban. Szinte hihetetlen az a bámulatos eredmény, melyet Rosty elért e képekkel, melyek már nagy méretüknel fogva is imponálóok. Milyen fáradtságos, küzdelmes lehetett e képek felvétele, ha az akkori nehézkes felszerelést elképzeljük s meg kell vallanunk, hogy a képek nagy része annyira tökéletes, hogy azok még ma is, a fényképező tudomány előrehaladt korában is, szinte utánozhatatlanok.

A képek előállításával járó nehézségek miatt, a fényképezést ez időben tudományos célokra, kirándulásoknál nem használták. Külön kocsit kellett ilyenkor felszerelni, mely egyuttal sötét kamrául, laboratóriumul is szolgált, a hol a collodium lemezeket minden egyes felvételre külön kellett önteni, fényérzékennyé tenni s az ezüst fürdőtől még csurgó lemezt a kamarában exponálni.

A 60-as évek elején *Tauppenot* az első, a ki száraz collodiumos lemezeket készít albuminnal bevonva. Majd 1861-ben *Russel* angol fizikus feltalálja a tanninnal való száraz eljárást és ekkor terjedt el tulajdonképpen a száraz lemezek használata.

Ezeknek a lemezeknek a készítése gyorsan és biztosan ment. A collodiummal megöntött üveglemezt kádban az ezüst fürdőbe kellett mártani, 2-3%-os tanninnal leönteni, megszáritani és kész volt a száraz lemez.

Persze meg volt ennek a lemeznek a nagy hibája, a csekély fényérzékenység. Ilyen lemezekkel készítettem a volt Eszterházy képtárban néhány felvételt, akkori assistensemvel, akivel a gépet reggel beállítottuk, a termet elzártuk s másnap estig exponáltunk.

Az előhívás is hosszadalmas volt. Néha 2-3 óráig dolgoztunk egy-egy lemez előhívásán. De meg volt ennek a módszernek az az előnye, hogy az előhívás szinte határtalan volt. Míg a mai alkalikus előhívók csak addig hatnak erősítőleg, míg a fényérzékeny rétegben levő ezüstsókat teljesen feldolgozzák, addig a régi eljárásnál, melynel ezüstöt csaptunk le a felületre, újabb és újabb ezüst fürdőkkel az eljárást tetszés szerint fokozhattuk, annyira, hogy a negatívok kézzel érezhető reliefeket képeztek.

Dr. Konkoly Thege Miklós szintén foglalkozott ezzel az eljárással, még a 70-es években is.

Én magam is, a Lloyd épületből és Akadémiából, a lánchíd és a város felől készítettem felvételeket, melyeken a holt tárgyak, épületek stb. mind gyönyörűen kirajzolódtak, de élő lény egy képen sem mutatkozott. Sajátságos benyomással bírnak e képek, de nem csoda, hiszen negyedórai expositió kellett, míg egy kép elkészülhetett.

1871-ben, dr. Maddot angol orvos felfedezi a gelatin emulsiót s utasítást ad a bróm-ezüst-gelatin szárazlemezek készítésére. Ez az idő forduló pontot jelent a fotografozás történetében. Ezzel a találmánnyal egyutt világra jött az - amateur. Most már moment képeket lehetett egyszerűen, biztosan, könnyű szerrel készíteni s a hozzá való anyagot a kereskedésben az amateur készen kapta meg. Az amateurök megjelenésével napról-napra

ujabb és újabb területeket hódított meg a fényképezés tudománya. Valóban, a tudományoknak majdnem minden ága rendkívül sokat köszönhet az amatőröknek. A turista életveszély közt, vakmerő elszántsággal mássza meg a helyeket s szenvedélye eddig megközelíthetetlen helyekre vezeti. Az angolok leereszkednek a tengerpart szikláiról, hogy az ott fészkekben ülő madarakat, kígyókat, sokszor magától működő készülékekkel örökítsék meg, megbecsülhetetlen adatokat szerezve a természettudósoknak. A mozgások megrögzítése a zoológiának szintén nagy szolgálatot tesz.

Gazdag amatőrök, passionátus fotografusok kezdték az astronomiában a fényképezést használni megörökítvén a holdat, a napfogyatkozásokat és ködfoltokat.

A geologus nyári kirándulásaiból szebbnél szebb képekkel megrakodva tér vissza, mint például *Halaváts* tagtársunk, a kinek e nembeli felvételei rendkívül értékesek. A fénykép bizonyít, a rajz nem dönthet vita esetén. Egy-egy geológiai fénykép bármikor csalhatatlan képét adja a rétegek fekvésének.

Peres ügyekben hányszor volt döntő tanú a photographia.

Éppen ezért a mi törekvésünk ma már nem pusztán kedvtelés-sport. Sokszor szinte önkéntelenül is szolgálatot teszünk a tudomány valamely ágának vagy a művészetnek

A művészek eleinte bizalmatlansággal néztek a photographiára – concurrentiát láttak benne. Ma már megváltozott a helyzet, felismerték annak horderejét és elsőrangú művészek is szívesen felhasználják azt - mint kiegészítő eszközt.

A művészetek népszerűsítésében is hatalmas segédeszközt nyertünk a fényképészetben. Ma már művészi becsű reproductiókhoz könnyű szerrel juthatunk, míg az előtt például egy rézmetszőnek egész élete reáment egy-egy lemezre.

A színes fényképezéssel is csak a művészet fog nyerni.

De a fényképészettel való foglalkozásnak még egyéb fontos következményei is vannak. A turista, ha egyuttal amatőr, a bejárta vidéken egész másképp gyönyörködik, örömet talál a megvilágítás változataiban, keresi az alkalmas pontot, ahonnan legvonzóbb képet örökíthet meg. A nem amatőr mindezt nem élvezi.

De ezzel egyidejűleg a nézés és látás is fejlődik, a mely körülmény megint fontos más, iparművészeti tárgyak megítélésénél is.

Az amatőr mintegy kényszerítve van a fizika és kémia bizonyos részeivel is tüzetesebben foglalkozni, hogy megértse azokat a tüneményeket, melyekkel dolgozik.

Nagyon sokféle haszonnal jár a fényképészettel való foglalkozás s azért csak örülnünk kell, ha az amatőrök száma szaporodik.

Hassunk tehát mindnyájan oda, hogy minél több tagtársat toborozzunk, hogy így felvirágozzék ez a kis egyesületünk is, melyet annyi lelkesedéssel és szeretettel alapítottunk meg.

És ezzel, a Photo Club első közgyűlését megnyitom.

.....

(Vasárnapi Újság, 1902. 7.sz. 108.p.)

*Amateur-fényképezők kiállítása. A budapesti „Photoklub” magyar amateur fényképezők országos egyesülete művészeti fényképekből kiállítást rendez a műbarátok köre helyiségeiben. A kiállítást *Wlassics Gyula* miniszter személyesen e hó 16-án, délelőtt 11-kor fogja megnyitni. A kiállítást azon célból rendezik, hogy az év folyamán Turinban rendezendő nemzetközi ipar és képzőművészeti kiállítás fényképezési osztálya részére a magyar amatőrök fölvételeit összegyűjtsék. A Turinba küldendő képek kiválasztására és megbírálására alakult jury tagjai: gróf *Esterházy Mihály*, hatvani *Gaál Adorján*, *Müller Bertalan*, *Rauscher* és *Czigler* műegyetemi tanárok. A kiállításra az ország minden részéről nagy számban beérkezett képek művészi felfogás és kivitel tekintetében magas színvonalon állanak.

.....

VU. 1903. 15. sz. 237-239. p.

A PHOTO-CLUB KIÁLLÍTÁSA

A jó Daguerre nagyon elálmélkodnék, ha új életre kelve meglátná, mily óriási haladást tett napjainkban az általa még csak kezdetlegesen űzött fotografálás mestersége. Az ő érzelmeken rögzített képei, kedvező világítás mellett is, csak egy oldalon mutatták az ábrázolandó tárgyat vagy egyéniséget, szemben nézve alig adott rajzot, annál kevésbbé árnyalatot a lemez sima felülete. A fotografia napjainkban nem is mesterség többé, hanem művészet melynek termékei, ha avatott kezekből kerülnek ki, életet lehelnek s hangulatokat keltenek. A mai fényképező, ha csak egy kis művészi érzék szorult is bele, teljesen a festő példaadását követi, ki mielőtt ecsetet venne kezébe, élő mintáját tanulmányozza, annak jellemző sajátosságait, egyéni vonásait fölismerni, átkutatni igyekszik. Így tesz akkor is, ha egyes vedutákat vagy hangulatos tájképeket, természeti tüneményeket akar megörökíteni.

Természetes, hogy az ilyen munka a fényképezőtől finom érzéket, artisztikus hajlamokat s mindezekhez még kellő türelmet és odaadást is követel. A ki csupán megélhetés végett, kenyérkeresetből dolgozik s a nagyon különböző ízlésű közönség igényeivel is számolni kénytelen, ilyen kedvtöltésre nem igen vállalkozhatik. Könnyen megadhatná az árát, ha egyéni ízlését tolná előtérbe s akár a régi, akár a modern mesterek modorában igyekeznék előállítani műveit, inkább az artisztikus kidolgozásra, mint a kézzelfogható, azonnal szembeötlő élethűség megteremtésére fordítván a figyelmét.

Ez a magyarázata annak, hogy a legművésziesebb fényképeket nem a hivatásos fotografusok, hanem a mindinkább szaporodó amatőrök készítik. Ők vannak leginkább abban a szerencsés helyzetben, hogy kedvtelésüknek minden utógondolat nélkül áldozhassanak. Mert a fényképező amatőrnak is, mint minden más amatőrnak a világon, főként két dologra: finom ízlésre és pénzre van szüksége. Ennek a két hatalmas segédeszköznek a birtokában, míg egyfelől a művészi hatások titkát könnyebben fölismerheti, alkalma nyílik arra is, hogy egyik kísérletet a másik után tehesse s a legújabb fölfedezések vívmányait hívhassa szenvedélyének támogatására. Ne csodálkozzunk tehát azon, ha nálunk ép úgy, mint a külföldön, leginkább az arisztokrácia tagjai s a tehetősebb osztályok képviselői állítják elő a legművésziesebb, a legszebb fényképeket: nekik van meg az a szerencsés kiváltságuk, hogy finomabb ízlés birtokában, nemes szenvedélyüknek nagyobb költségek árán is áldozhassanak.

Nálunk az amatőrök fényképészkedésének még nincsen messzire visszanyúló múltja. Az a kiállítás, mely vasárnap nyílt meg a *Nemzeti Szalon*-ban, még csak a harmadik a magyar fővárosban. Hogy az eddigieknél nagyobb arányokat és jelentőséget öltött, az kétségkívül a budapesti Photo-Club buzgó válaszmányának és a club elnökének: gróf *Eszterházy Mihálynak* az érdeme. A nemes gróf, mint maga is szenvedélyes fényképező, most lelkes társainak közreműködésével versenyre szólította a külföldi amatőröket s Budapesten Bécs, Firenze és Torino mintájára olyan kiállítást sikerült létre hoznia, mely nem csupán érdekes és élvezetes, de egyszersmind rendkívül tanulságos is.

Ez a tárlat a fotografálás minden újabb vívmányát bemutatja s a mi a művészet barátai előtt ennél sokkal fontosabb: olyan amateur-fényképezőkkel ismert meg bennünket, a kik már nagyon közel állanak ahhoz, hogy a magok genre-jében művészi egyéniségekké legyenek.

Vannak ezen a kiállításon amateur-fényképészek, főképp az angolok között, kik az igazi tájfestőhöz hasonlóan, a maguk egyéni hangulatát igyekeznek előnteni az általuk ábrázolt tájképeken s műveik láttára egészen megfélekedünk arról, hogy a fotografáló gép lencséire s a napsugarak közreműködésére gondoljunk. Egyik-másik fotográfia a pasztel- vagy szepiarajz hatását teszi ránk, s hogy a festészet legújabb irányai sem haladtak el a fényképezők felett nyom nélkül: a szecsessziós modorban készített tájkép-fotográfiák mutatják. Igaz ugyan, hogy ezek előállításában már nagyobb szerepe van a technikai eszközökkel való pepecselésnek, mint magának a fényképező-gépnek s maguk a képek is inkább a tonusos kőrajzok, mint a fényképek sajátosságait mutatják; de mindenesetre megfigyelésre érdemes, itt-ott igen érdekes jelenségek. Az ilyen gummi-nyomatok közül a legértékesebbeket német fényképezők küldték a kiállításra: de van számos magyar amateur-fényképező is, ki ebben a modorban nagy sikerrel tesz kísérleteket.

Az angolok és amerikaiak az arc képek plasztikus előállításában és művészi megvilágításában tündökölnek, míg az olasz, mint kiválóan artisztikus nemzet, talán legtöbb előszeretettel űzi a meztelen test kultuszát s ezen a téren olyan fényképeket mutat be, melyeknek nagy hasznát vehetik úgy a szobrászok, mint a festőművészek. A taorminai akt-tanulmányok, melyeknek előállítója különben világszerte ismert professzionatus fényképező s nem amateur, a kész képek hatását teszik ránk s a mi kiállításunkon is általános figyelmet keltenek. Nagyon érdekes egy másik olyan gyűjtemény is, mely természet után készült fotográfiákkal illusztrálja Sienkiewicz regényét: a „Quo vadis?”-t. A jelentek egy része színpadias – meglátszik rajtuk a mesterkedő beállítás. – de azt nem tagadhatja el senki sem, hogy ezek a fotográfiák mégis elősegítik és megkönnyítik az illusztráló művész munkáját. Volt idő, midőn művészi körökben nagyon elítélték a fotográfiák után való dolgozást; de most már a legtöbb művész belátja, hogy különösen a gyors mozdulatok megrögzítésére a fényképező-gép igénybevétele csaknem elkerülhetetlen. Ez a segédeszköz a művészt legalább is sok felesleges időpazarlástól menti meg. Így gondolkozott a nagy Meissonier is, ki maga is használt fényképeket s egy alkalommal így határozta meg előttem a fényképező-gép hasznos voltát: „A jó fotográfia az a művészet terén, a mi a közéletben a közönséges járművel szemben a villámvonat. Okosan miért ne használhatnók, mikor segítségével sokkal gyorsabban célhoz juthatunk.”

Magyar amateur-fényképezők szép számmal vesznek részt ebben a versenyben s megállják helyüket a külföldi kollegák mellett; de sajnálkozással látom, hogy a kiállított művekből csaknem teljesen hiányzik a magyar népies karakter. Az angol halászok s német nyárspolgárok mellett egypár népies magyar alakot is szívesen láttunk volna.

Sz.T.

.....
(Az Amatőr, 1905. 24. sz. 305-308.p.)

A magyar amatőrök veresége

A nemzetközi tárlat

Írta: Kohlman Artúr dr.

Budapest, 1905 szeptember 15.

A magyar amatőrök csúfos veresége a nemzetközi tárlaton, e tárlatnak második nagy tanulsága. Az elsőről, mely e másodiknak okozója volt, már lapunk múlt számában számoltunk be olvasóinknak.

E kudarc annál elszomorítóbb reánk nézve, mert ez a két év előtti nemzetközi tárlattal szemben egyúttal <hanyatlást> is jelent a magyar amatőrfényképezők művészetében. És e teljesen objektív ítéletünk kimondásakor megnyugvásunkra két körülmény szolgál. Az egyik, hogy ugyanakkor, mikor mi ez elszomorító tényt megállapítottuk, ezt a nézetét, mint bírálati judiciumát nyilvánította egyik legkiválóbb festőművész-műbírálónk, *Kézdi-Kovács* László is. Megütköztünk rajta; ő is, mi is egyidőben, a nélkül, hogy ez irányban közöttünk, előzőleg eszmecsere folyt volna. És *Kézdi-Kovács* Lászlónak ítélete annál nagyobb súlyú, mert a művész-kritikus egyrészt kezdettől fogva élénk figyelemmel kíséri főleg a hazai művészi fényképezésnek fejlődését és másrészt, mert ő maga is foglalkozik a mi művészetünkkel – a művészi amatőrfényképezéssel is. Ő tehát a kérdésnek úgy a művészeti, mint technikai részére nézve szaktekintélynek tekintendő és véleménye szakvéleményt képez.

De megnyugvással tölt el bennünket az a tudat, hogy bár a nemzetközi tárlat magyar része visszaesésről számol be, ez csak *látszólagos*. Bárhogy ellenünk valljon és reánk cáfoljon is e tárlaton a magyar rész, a maga általánosságban alacsony nivójával, az *örvendetes, igaz tény mégis az, hogy a magyar művészi amatőrfényképezés óriásit haladt az alatt a két év alatt, mely az első kiállítást a másodiktól elválasztotta!*

Látszólagos ellentmondásokba keveredünk. De csak látszólagosakba. Mert tény ugyan az, hogy a magyar művészi fényképezésben óriási *általános* haladást jelent a lefolyt két év, de tény az is, hogy a nemzetközi tárlat rendezősége bravúrral tudta ennek ellenkezőjét kimutatni. És, hogy ne csak mi lássuk a hanyatlást, az általános nivó alacsony voltát, hát meghívta a külföldi kritikusokat is e tárlat megnyitására, hogy e tényt velünk együtt ezek is leszögezzék és lapjaikban a külföldnek is tudomására hozzák!...

Avagy talán ezeknek az uraknak udvariasságára, vendégszerető fogadtatásuk fejében a tárlat fogyatékoságainak elnézéssel való honorálására legyünk utalva? Mikor a valóságos állapotnak hű bemutatása mellett erre semmi szükség sem lenne és kebelünk a büszke önérzettől dagadozhatna.

Mert csak nem akarja velünk is elhítenni a rendezőség – mint elhítette a külföldi urakkal – hogy idehaza azon a néhány igazán elsőrangú művészen kívül, a kik a külföldiek kiválóbbjaival is egy sorban állanak, más több jó és annál a sok gyenge legénynél százszorta jobb erőink nincsenek. És ha nem volnának is, akkor is inkább kevesebb lett volna a kevésnél is a magyar kép, de az a kevés elsőrangú, a magyar művészi termelésnek színe-java. Ámde erre és ezt különösen kiemeljük, egyáltalán szükség sem volt, mert *Magyarországon már szép számmal vannak művész-amatőrök is.*

Hogyan s miért van mégis, hogy a tárlaton oly kevéssel találkozunk és hogy helyüket nagyrészt kontárok foglalják el?

Ennek okai igen sokfélék. Ámde azt hisszük, hogy a legmélyebb mégis az hogy *a magyar amatőröknek nincsen olyan egyesületük, mely az ország összes tehetségeit magába felszívja, és együttes működésre kölcsönös támogatásra buzdítván, ezzel az általános haladásnak előfeltételeit megteremtse.* Létező egyesületeink megannyi kis baráti testületek, a hol el-elcsevegnek a fényképezésről, de a hol intenzív, céltudatos és az *össznek* hasznára való tevékenységet alig fejtenek ki. Társas körök egy kis szakszerűségi mellékizzel. Kevés komoly szakszerűség – az európai szakegyesületek szempontjából és túlsok a társasági formákból, a hazai társadalmi egyesületeink mintájára. Nem ismerjük a soproni amatőrök egyesületének belső élete-módját, de kiállításon látottak, tagjaik munkálatainak láttán önkéntelenül is az az impressziónk, hogy abban az alig 30-40 tagot számláló kis vidéki egyesületben a szakszerűség az elv, a tudás a fő és nem sok más, a mit a társas körökben érdemükül tudnak be. És ha a soproni egyesületnek hazafiasságát annak idején, ugyancsak kétségbe vontuk is, kiállított műveik *általános* nívója előtt kalapot emelünk. Reméljük, hogy az előbbi tekintetben a változás máris beállott, de reméljük azt is, hogy már a jövő kiállításra *magyarul* írják reá az egyes művészek képeik hátára nevüket és a kép címét. Mivelhogy Sopron is még a szép Magyarországon van.

Általános érdekélődés és produktivitás tekintetében pedig ugyancsak leckét adhatnak – és adtak is – az ország első és legnagyobb egyesületének, a budapesti Foto-Klubnak. Vajjon okul-e belőle? Nem először hangoztatjuk és nyíltan kimondjuk, hogy ez egyesület öt évi fennállása óta az egy országos és két nemzetközi kiállítás rendezésén kívül a fényképezés tudománya, művészete általános fejlesztése és népszerűsítése érdekében mit sem tett. *Egy-egy kiállítás után ismét esztendő's álmokat alszik.*

Avagy hallott-e már valaki ha csak egyszer is arról, hogy a Foto-Klub *nyilvános* előadást tartott volna a fényképezés valamely tudományos vagy művészeti, ipari vagy technikai kérdésében? Vajjon előbbre vitte-e, önmaga is produkált-e foto-tudományt és irodalmat? Vajjon törődött-e egyáltalában azzal, hogy magyar szakirodalom teremjen nálunk is? Muttasson reá arra a szakirodalmi működésre, melyet öt év alatt az egyesület tagjai kifejtettek.

Hol vannak a szakkönyvek, folyóiratok, tudományos és esztetikai előadások? Kifejtett-e ez egyesület, mint állítólagos országos szervezet, a vidéken valamely agitációt, alapított-e a vidéken egyesületet csak egyet? Közelebb hozta-e alig másfélszáz tagján kívül – a kik közül sokat mérföldnyi antipátia, irigykedés és sok más egyéb kicsinyesség választ el egymástól – az ország amatőrjeit?...

Mindezekre és még sok más kérdésre lehetetlen mást, mint tagadó választ adni. És éppen ez adja meg a tárlat *meghamisított* magyar részének magyarázatát is.

A kiállítást rendező bizottsága egyrészt – nem lévén az egyesület és a vidéki, (de még a fővárosi) amatőrök között is eddigelé semmiféle érintkezés, - nem is ismeri az ország amatőreinek munkásságát, nevüket és ezért névre szóló meghívót alig néhány – az egyesületen kívül álló amatőr kapott. Másrészt a rendezőség az udvariasságot csak a külföldiekkel és a hazaiak közül csupán néhány <kiválasztott>-tal szemben tartotta szükségesnek. Az egyesület tagjainak azonban csak felette csekély töredéke az, mely a művészi fényképezés terén sikerekre hivatkozhatik. A többi nem tud és nem is akar a művészi fényképezés terére lépni. Nem tudjuk az okokat, de sajnálatunkra e kevés céhbeli művész közül is hiányzottak olyanok, a kik már az első nemzetközi, de a kisebb házi kiállításokon is figyelemreméltó, sőt kiváló munkáikkal számoltak volt be...

... De mert a hazai amatőröket fumigálta a rendezőség, míg a külföldiekkel szemben túlságig vitte az előzékenységet, egyszerre csak azon vette magát észre, hogy nincs magyar kép. A kiállítást rendező <országos> egyesület alig több, mint 30 képpel szerepel, melyek közül nem egy személyi tekintetek révén, sok más kiállítóé pedig azért került ide be, mert üresek voltak a magyar falak. És előkerültek a visszautasított képek is. Pótzsűrítés, felülzsűrítés. És tele lettek a falak – sok szeméttel.

Mindez pedig azért, mert a kiállítást rendező országos egyesület semmiféle összeköttetésben nem áll az ország amatőreivel. Mert nem törődik avval, hogy Magyarországon a fényképezés halad-e, terjed-e, fejlődik-e és mennyire? Nem tudja, sőt még csak nem is sejti, hogy hol kopogtasson az országban jó képekért, de bemutatja a külföldnek a magyar fényképezés művészetének szégyenét: - a hanyatlást, visszafejlődést. Ez pedig meghamisítása az igazságnak, tehát: - hazugság!...

Ez ellen joggal tiltakozhatik minden *magyar* amatőr. Az az egyesület pedig, mely így oldja meg fontos hivatását, nem érdemli meg azt a szerepet, melyet magának vindikál, az országos jellegűt.



(Az Amatőr, 1904. 3.sz. 11-12.p.)

Az Amatőr-egyesületekről

Írta: Kohlman Artúr dr.

Kipróbált igazság – hiszen a tapasztalat számtalan esetei bizonyítják – hogy a mi az egyesre nézve gyakran teljesen kivihetetlen, társulás által könnyen kivihetővé válik. Erre vezethető vissza a gazdasági, pénzügyi, socialis, a nemzetiségi és a –legrégebbek – felekezeti egyesületek keletkezése is.

Az egyesületi elv alkalmazást nyert immár a fényképezők között is. Úgy a szakfényképezők, mint az amatőrfényképezők tudásuk, érvényesülésük fokozására, érdekeik istápolására és megóvására egyesületekbe tömörültek. Látjuk ezt főleg a külföldön, a hol minden kisebb-nagyobb városban más egyesületek mellett találunk ily egyesületeket is. De látjuk ezt néhány év óta hazánkban is, a hol a szakfényképezők egyesületei mellett az amatőrfényképezők is megalakították a maguk egyesületét. Az első ily egyesület nálunk a

budapesti Photo Club volt. Mintájára alakultak azután a székesfehérvári, szombathelyi, vasvármegyei, nagyvárad, soproni, budai és már egyesületek.

Hogy ezen egyesülés mily nagy és üdvös eredményeket vont maga után, bizonyítják a tények. A budapesti Photo Club másfél esztendő fennállása után – gyermekbetegségein, melyek azonban az egyesület létét és fennmaradását alapjában megrendítették és veszélyeztették, túlesvén, - országos kiállítást rendezett. E kiállításnak hatása megbecsülhetetlen volt. Az amatőrök nemcsak a saját – elzárkózottságukban – készítette képeiket látták már megszokott hibáikkal és jó tulajdonságaikkal, hanem a másokét is. A szemek megnyíltak. Kritika nyilvánult kifelé, de befelé is. A mások munkái visszahatottak a jövőben készítenő saját felvételekre is. Az első kiállítást egy évre reá nyomon követte a második. Ez már nemzetközi volt. A látókör ismét bővült. A külföld nagy művészeinek művei a hazai amatőrök ízlését fejlesztve, finomítva, a magasabb nívó felé való törekvésre ösztönöztek. A különböző nemzetek képviselőinek különböző felfogása, más-más technikája hatását amatőrjeink újabb műveiben ugyancsak éreztették.

Így a kiállítások. Nemesítő, fejlesztő hatásuk elvitathatatlan. S mindez az egyesülés eredménye.

De felette fontos a fényképezőkre maga az *egyesületi élet* is. Főleg azon összejövetelek, melyeknek tárgyát az egyes tagok által bemutatott munkák, képek, az új találmányok, felfedezések, de a már ismerteknek is megbeszélése, az elért eredmények bemutatása, bírálata képezi. Hát még a közös kirándulások. Hogy ezek mily fontos tényezői a haladásnak, annak éppen az egyesületi tagok a megmondhatói.

Ezzel szemben az izoláltság éppen az – előbb vázolt eredménnyel – ellenkezőre vezet. A saját maga által elkövetett hibákban való megrögzés, a haladástól való elzárkózás, a mindent és mindenkor való agyonfotografálás és végül – eredmény híjján – az egész fényképezést való megadás és félredobás a következmény.

Tömörüljünk tehát egyesületekbe! ... A hol csak amatőrök vannak, ha sokan, ha kevesen, alakítsák meg egyesületüket. A városok körüli falvak, tanyák amatőrjei csatlakozzanak a városiakhoz. És – miként külföldön – ne legyen nálunk sem oly valamire való amatőr, a ki nem tagja valamely amatőr-fényképezési egyesületnek. S ha az egyesekben szétforgácsolt s más-más irányú tehetségek a együttes és céltudatos működésben megerősödtek, kicsiszolódtak, kifinomodtak, a rejtettek egymás után feltűntek és tehetségükkel a többieket is megtermékenyítették: - akkor majd mi is elérjük a külföldi fényképezés magas, *művészi* nívóját! ... A mozgalomnak szívesen állunk az élére. Lapunk hasábjai e célra bárkinek is nyitva állanak.

.....

(Az Amatőr, 1904. 2.sz. 14.p.)

Hazai krónika

A **budapesti Photo-Club** helyiségének átalakítási és berendezési munkálatai melyeknek vezetésével Aigner Sándor hírneves műépítész, egyesületi tag bízott meg – a befejezés felé közelednek. Az ülésterem, választmányi szoba kibővítették, új dolgozószoba és dohányzó is rendeztetett be. További újítás, hogy a műterem, mely eddig az egyesület

fényképészé is volt, ezentúl csak az egyesületi tagoknak áll rendelkezésére. A fényképész állás megszüntetésével a választmány egy új állást creált, a Photo-Club <assistense> czímen, a melynek betöltése pályázati úton történik. Az állásra számos kitűnő szakember pályázik, s már a közel jövőben várható a választmány döntése és az újonnan creált állásnak betöltése. A Photo-Club assistense első sorban az egyesület tagjainak áll rendelkezésére a választmány által jóváhagyandó mérsékelt díjazás ellenében. Ezenkívül az egyesületen kívül állóktól is elfogadhat munkákat, de a műterem felvételek eszközlésére nem álland rendelkezésre. Az átalakítási és berendezési munkálatok befejeztetvén, remélhetőleg ismét megkezdődik a régi élénk klubélet. A kedélyes és fesztelen szerda esti összejövetelek remélhetőleg még az eddigieknél is számosabb tagot fognak az egyesületi helyiségekbe vonzani.

.....

(VII., 1903. 16.sz. 257.p.)

A Photo-Club kiállítása

Az e hó 5-én a Nemzeti Szalonban megnyílt kiállítás iránt a társadalom minden körében igen élénk érdeklődés mutatkozik. A Photo-Club, ezen még csak alig három év óta fennálló egyesület e kiállításával elérte a maga elé tűzött kettős czélt. Nevezetesen a hazai közönséget meggyőzte arról, hogy a fényképezés is emelkedhetik művészi színvonalra, másodsor pedig műkedvelő fotografusainknak hozzáférhetővé tevéen a legkiválóbb külföldi fotografus-művészek műveit – megmutatta a haladás útját. Egyúttal meghonosította az időközi művészi fényképészeti tárlatot hazánkban is, miként az a külföld nagyvárosaiban már évek óta megvan. Ugyanis a kiállítás rendezősege felbuzdulva az elért sikereken, elhatározta, hogy ezentúl is évenként országos, minden második évben pedig nemzetközi kiállítást rendez. Elhatározta azt is, hogy a junius hó elején Brüsszelben rendezendő kiállításon részt vesz és részvételre szólítja fel a hazai művész-fotografusokat is. A budapesti kiállítás rendezősege a közönség élénk érdeklődésére való tekintettel elhatározta, hogy a kiállítás utolsó termét egészen megújítja azon képekkel, melyek utólagosan érkeztek be.

.....

(VII., 1905. 38.sz. 612.p.)

A Photo-Club kiállítása

Két évvel ezelőtt volt Budapesten az első nemzetközi művészi fénykép-kiállítás s azóta most rendezte a Photo-club a másodikat. Ez a mostani kiállítás szeptember 8-án nyílt meg s részt vett benne a külföldi s a hazai ismert fényképezők legnagyobb része. Újabb időben sokat vitáznak mindenfelé művészek és műértők a művészi fotografálás jogosultságáról és jövőjéről. A kérdést - mint a legtöbb ily kérdést – alighanem az idő fogja eldönteni. Annyi azonban bizonyos, hogy hozzáértő kezekben a fényképező lencse és lemez jelentékeny művészi hatást tud előidézni s a technika újabb s újabb vívmányai e hatásnak folytonos fokozódására nyujtanak kilátást.

Mint a két év előtti, úgy a mostani tárlat legjobb képeit az amerikaiak, angolok és a francziák küldötték be. Nagyon szép dolgokkal vannak azonban az osztrákok, németek és olaszok is képviselve. A magyarok elég szép munkát mutattak be, de alig hihető, hogy a legutóbbi kiállítás óta lefolyt két év alatt csak ennyi eredményt értek volna el. A

motivumokban való gazdagság nálunk éppen úgy megvan, mint más országokban, csak többet kellene vele foglalkoznunk...

.....

VII. 1906. 20. sz. 322. p.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEK

A magyar Photo-Club és ezt megelőzőleg az amateur-fényképezők országos egyesülete művészi fényképekből kiállítást rendezett, az előbbi országos, az utóbbi pedig házi kiállítást, e nemben az elsőt. Mindkét kiállítás tanuságot tesz arról, hogy hazánkban is vannak a fényképezésnek oly hívei, kik kellő ambícióval, tudással és technikai készséggel dolgoznak, s megállják a versenyt a külföld fényképezői mellett is.

A *Photo-Club* országos kiállítása jóval felülmulja az eddig rendezett tárlatokat és már a legutóbb rendezett nemzetközi kiállítás óta is bámulatos haladást mutat. Az országos kiállítást május 5-én nyitották meg *Molnár* Viktor kultuszminiszteriumi államtitkár jelenlétében a műbarátok köre helyiségeiben. A magyar művészi fotografusok színe-java állította itt ki kiválóbb alkotásait. Pompás színes és egyszerű gummi nyomatok, pigment képek és hangulatos platin és bronzüst képek ügyes rendezésben gyönyörködtetik a szemlélőt.

.....

Az Amatőr 1908. 1. sz. 7-8 p.

A budapesti Photo Club válsága

Írta: Kohlman Artúr dr.

Hazai fotoegyesületeink legrégebbike, mely immár csaknem tízesztendős multra tekinthet vissza, az áldatlan magyar egyesületi viszonyok révén ujabban *válságba* jutott. Miként lapunk egyik barátjától, - aki a Photo Club egyesületi életében eddig szerepet vitt – értesülünk, ez eddig, szépen fejlődő egyesületben – ujabban elemek befészkelődése és szereplési viszketegsége révén az utóbbi időben ismét oly újítások céloztatnak, melyek a helyett, hogy az egyesület békés és eddigi – programmszerű – fejlődését mozdítanák elő, igen könnyen az egész egyesület szétrobbantására vezethetnek.

A kik, - mint mi is – a Photo Club megalakulásában, gyermekbetegségei leküzdésében és fejlesztésében résztvettek, emlékezni fognak még arra, hogy az a fotoamatőrök *kedélyes* otthona volt mindaddig, míg az egyesület vezetése teljesen az arra hivatottak kezébe volt letéve. *Wartha* Vince az első elnök, néhai *Gaál* tanár alelnök, majd *Esterházy* Mihály gróf elnöksége, *Lázár* Elek dr. és *Hammerstein* Richárd báró alelnökségének, *König* Tivadar dr. és *Harmatzy* Dezső dr. titkárságának idejére szívesen emlékezik vissza minden Photo-Club tag. Ez időben a választmány is kiváló képességű, tapasztalt és előkelő amatőrökből állott. Így *Eötvös* Loránt báró, *Joanovich* Pál dr. – a mostani alelnök voltak tagjai – s ez utóbbinak nem kis érdeme van a Photo-Club fejlődésében és a külföldi egyesületek színvonalára való emelésében.

Az érdemekben oly gazdag Esterházy gróf halála után azonban az új elemek és ezek közül is a vezetésre kevésbé hivatottak egyre vehemensebben tolták önmagukat az előtérbe, vissza öhajtván szorítani azokat, kik az egyesületet már évek óta *biztos kézzel* vezették. Az ily fel-felkapaszkodó, hivatás nélküli elemeknél nem éppen szokatlan módon, természetesen azon voltak, hogy az eddigi egyesületi életet és tevékenységet már csak azért is „*megreformálják*”, hogy aknamunkájukat, - *mely nem éppen ment bizonyos önző magánérdekektől sem*, - az ő személyes érvényesülési vágyaikat, úgy a kevésbé befentes tagok, mint az ország amatőrrei előtt is, az egyesület érdekében valónak tüntessék fel és ekként legitimálják.

Maga az eset röviden a következő. A Photo Club vezetőségéből és választmányából néhányan már régebbi idő óta arra törekednek, hogy az eddigi tanulságos, de mindenkor *fesztelen szerdai club-estélyek* helyébe ugynevezett tudományos-estéket vezessenek be. Ez magában véve még nem volna valami nagy bűn, sőt ellenkezőleg! Ha t. i. az eddigi kedélyesen fesztelen, társalgó-, bemutató-, előadó-estélyek közé beillesztendő egy-egy komoly szak vagy tudományos előadásról, avagy vita-estélyről lett volna szó. Ámde a tartalmi komolyság helyébe a *formait* kívánták e nagy reformátorok léptetni. És „*risum teneati amici*”, - kacagjatok óh olvasók, - szakelőadások rendezése parlamenti, vagy talán inkább – önképzőköri?! – formalítások mellett volt az a nagy cél, melynek kedvéért meg kellett bontani az egyesületi békét, kockára tenni annak jövőbeli fejlődését, sőt esetleg – még fenmaradását is. Estélyek elnökökkel – még hozzá négygyel is, - jegyzőkönyveket vezető jegyzőkkel, csengetyűszóval, elnöki rendreutasításokkal és talán még a mentelmi bizottság elé való utasításokkal, vagy kizárásokkal is? Óh micsoda nagyképűség, micsoda parlamentesdizés. Még csak a darabontok intézménye és a statárium kihirdetése ily alkalmakra maradt ki a dicsőségesen nagyszabású reformmunkából. De talán még beleilleszthetnék utólag a „nagy program”-ba. Vajjon nem farsangi tréfa az egész? Hiszen farsang elején vagyunk.

De nem. A Photo Club legutóbbi választmányi ülésébe *konkrét indítvány alakjában* került e homéri tréfa. Az estélyekre ily értelmű szabályzatnak kidolgozását követelte a „*reform-párt*”, melynek élén Purcell Béla báró és Kelen Béla dr. állanak. A választmány azonban feleslegesnek mondotta ki az ily szabályzatot és ezzel „*lefujta*” a nagy reformereket. Így került azután ez az ügy az elnökség által, a reform-párt tagjai kérelmére összehívott *rendkívüli közgyűlés* elé, melyen sikerült a teljes számban megjelent reform-pártnak 19 szavazattal 17 ellenében az estély-szabályzatra vonatkozó indítványát – óh nem indokolni, - hanem a javaslat meglepett ellenzőit leszavazni és ezzel úgy az elnökségét, mint tisztikart és a választmányt *dezavualni*.

Mi sem természetesebb, mint hogy a Photo Club mai vezetősége és választmánya Hammerstein Richárd báró elnökkel és Janovich Pál dr. alelnökkel az élén levonta ez esetből a konzekvenciát és *egyől-egyig lemondott*.

A *Photo-Club jelenleg vezetők nélkül áll*. Beállott tehát a tisztújító közgyűlés összehívásának szükséges volta. Nagy érdeklődéssel nézünk e második közgyűlés elé, hogy vajjon sikerülend-e *azoknak* a hivatlan elemeknek a Photo Club vezetését magukhoz kaparítani, a kik annak idején hasonlóan önzetlenül és hasonló eszközökkel intrikáltak az egyesület akkori hivatalos közlönye: „*Az Amatőr*” ellen is.

.....

Fotografia, 1908. 1. sz. 7. p.

A „Photo-Club” sikerei

A budapesti „Photo-Club” külföldi sikereit mindegyre gazdagítja. Legutóbb a brünni kiállításon keltett husz drb kiállított képe általános feltűnést és gróf Degenfeld Imre, valamint Feledi Dezső díszokleveleket kaptak. Ezen kitüntetések azonban csak kezdetét jelentették a brünni kollekció hódító utjának, mert Märisch-Osztrau és Märisch Schönberg városok művészi bizottsága kérte, hogy a „Photo-Club” engedné át a már említett husz képet városaikban való kiállításra. Alig hogy a „Photo-Club” választmánya a két város kérésének eleget tett, a christiániai képzőművészeti társaság igazgatója Grosek H. úr személyesen tett a „Photo-Club”-nál lépéseket, hogy a brünni kollekciót a norvég képzőművészeti társaság téli tárlata számára megszerezhesse és mint velünk Christiániából közlik, a „Photo-Club” képei általános feltűnést keltenek, olyannyira, hogy ma ismét azon kérés érkezett a budapesti „Photo-Club”-hoz, hogy engedné meg a kiállított képeknek hat héttel való hosszabb otttartását. Végtelenül öröndetes magyar amatőr-fényképészeink ezen külföldi sikere, mert ez által a magyar név és művészi becsület csak nyer ép ott, hol nemrégiben is csak igazságtalan támadásnak voltunk kitéve. Ha mindezekhez hozzászámítjuk a budapesti „Photo-Club”-nak a legutóbb London- és Bécsben elért sikereit, méltán állíthatjuk, hogy ezen egylet nagy szolgálatot tesz hazánknak a művelt külföldön.



Fotografia, 1908. 4.sz. 36-38. p.

Photo-Club Budapest

A budapesti Photo-Club f. évi márczius hó 4-én tartotta meg ez idei évi rendes közgyűlését báró Hammerstein Richárd elnöklése mellett.

A klub életében ez a közgyűlés különösen jelentős eseménynyé fejlődött, amelyet végeredményében talán csak még ez után lesz módunkban megítélni. Egymástól eltérő felfogások a közelmultban, nézetbeli eltérésekre adtak alapot. Két különböző elvi álláspont két külön táborba osztotta a legrégebb magyar amatőr-fotoegyesület tagjait. A közgyűlésen történt kölcsönös kimagyarázások következtében az ellentétek látszólag elsimultak, lecsendesedett minden. Mind a két párt el ment az engedékenység tekintetében azon határokig, hogy immár létrejött a teljes megegyezés. – Lehetett remélni, hogy egymásnak kölcsönös megértése után, újra közös erővel fog megindulni a munkálkodás s a klub a fejlődés és virágzás újabb korszakába lép.

Hogy még sem lett így, mint ahogyan lenni kellett volna, ezt ma csak mint sajnálatos eseményt konstatáljuk anélkül, hogy az ügy részletes bírálatába bocsátkoznánk. A klub érdeke az ügyeknek nem ilyen megoldását kívánja. Itt gyors akcióra van szükség! A bajon talán még egy újabb közgyűlés összehívása segíthet; ha az ellentéteket, amelyek látszólag kiegyenlítve lettek, tényleg kiegyenlíti.

Kilépések történtek a klubból s kilépések vannak küszöbön, ez ma már nyilvánvaló! Kiléptek a klubnak olyan tagjai, akik tudásuk és komoly munkálkodásaik révén nemcsak számottevő gyakorlati eredményeket értek el, de a fotóirodalom terén is közismert és előkelő

névvel bírnak. A klubnak ilyen tagokra szüksége van és nem fordítva! A klub szempontjából nem lehet tehát helyes politika olyan szituációkat teremteni, amelyből a kivezető út egyesek részére csupán: kilépés a klub kötelékéből. A klubnak olyan tagjai, akik munkálkodni akarnak és tudnak, akik tevékenységükkel előmozdítják a fotografozás érdekeit, csak hasznára lehetnek.

Ha ilyen tagok méltatlan elbánás részeseivé válnak, ennek ódiума van, amely a klubra száll.

Kiss Zoltán

.....

Fotografia, 1908. 11.sz. 108.p.

Photo-Club, Budapest

A budapesti Photo-Club ez év november hó 1-én költözik Budapest, Ferencz József rakpart 17. szám alatti új helyiségébe. A klubhelyiségeket az egyesület elnöke, báró Hammerstein Richárd építette. Az új helyiségek felavatása november hónapban fog megtörténni az összes magyarországi fotoegyletek és a sajtó jelenlétében egy külön e célra rendezendő házi kiállítás keretében. A Photo-Club titkári hivatala ez uton is kéri a tagokat, hogy a házi kiállításra szánt képek bejelentését a régi helyiség címére: IV. Egyetem-tér 5. – juttatni szíveskedjenek.

.....

Foto, 954. 1. sz. 20-23. p.

A MADOME KIÁLLÍTÁSA

Haller F.G.

A Magyar Dolgozók Országos Művészfényképező Egyesülete – mint eddig minden évben, - ezúttal is megrendezte művészi fényképkiállítását november 28-december 20-ig.

E kiállítás különös érdekessége abban van, hogy feleletet kellett kapnunk arra a kérdésre, vajjon az Ernst-múzeumban fél évvel ezelőtt rendezett művészi fényképkiállítás éreztette-e már hatását s ha igen, mennyiben és milyen vonatkozásban.

Az Ernst-múzeumbeli kiállítás iránytadó és nevelő hatása részben a sajtónak a kritikától való tartózkodása, másrészt a nyilvános viták elmaradása miatt korántsem lehetett olyan termékenyítő, mint azt az érdekeltek várták, ettől függetlenül pedig hat hónap túlságosan rövid időköz a tanulságok leszűrésére, főképpen azonban azoknak az új művekben való jelentkezésére.

Ennek ellenére mutatkozott bizonyos eredmény a MADOME kiállításán, ami az Ernst-múzeumbeli kiállítás sikere mellett szól.

Az eredmény szemszögéből vizsgálva, a MADOME kiállítását, szektorokba kell osztanunk a fényképezőket s mindegyikről a maga területén kifejtett munkássága alapján mondani véleményt.

A három szektor: a Magyar Fotó gárdája, a Fény Szöv. kiállítói s végül (de nem utoljára!) az amatőrök.

A Magyar Fotó tagjainak zöme a kiállításon versenyen kívül indult, a részvétel e módja azonban nem befolyásolta a képanyag minőségét. Úgy érzem, mindenki tudása legjavát nyújtotta a beküldött képekkel.

A Magyar Fotó tagjai kétségen kívül *fejlődtek* az Ernst-múzeumbeli kiállítás óta s megállapítható, hogy még a kevés kritikát is hasznosítani tudták. Legértékesebb ebben a fejlődésben, hogy *közelebb jutottak az emberhez*, annak magatartását, a társadalomhoz való viszonyát nem körvonalazva és általánosságokra való utalással jelezték, hanem konkrét és félre nem érthető, erőteljes meghatározással.

Kisiklások ebben a szektorban is történtek, a formalizmus és a sablon még kísért egy pár helyen, megmutatkozása azonban korántsem olyan kirívó, mint régebben.

Örvendetes még a valóság helyes visszaadására irányuló törekvések megnyilvánulása.

Az Ernst-múzeumbeli kiállításon jogos kritika tárgyát képezte a fényvel való észszerűtlen gazdálkodás és az ebből következő szertelenségek. Egyes képeken szinte világot a fényözön, sajnos leginkább olyan tematikáknál, ahol a fénybőség egyáltalán nem volt indokolható. Bányák, alagutak, pincék mélyén nappali világosság derűje csillogott s az ilyfajta előadás nemcsak hamis illuziót keltett, de eleve elárulta az őszinteség hiányát. A MADOME kiállításán látott képeken e téren is józan mértéktartás vehető észre.

A Fény Szöv. kiállítói – a műtermen kívül felvételezők kivételével – azzal vétetik észre magukat, hogy képeik változatlan jelleget mutatnak. Csakhogy ez a jelleg nem a mai szemléletben fogant, sokkal inkább a tegnapot, vagy a tegnapelőttöt vetíti. Mintha 25-30 évvel tolták volna vissza az óramutatót a Fény Szöv.-nél, ugyanazok a semmitmondó arcok, kedvesnek kendőzött pózok és édeskés előadás áll előttünk. Nem inspirálja őket a megváltozott ember, aki az előadás síkján is másfajta alakítást kíván. Néhány, de nem sok kivétel itt is akad.

Az amatőrök képanyaga *külső* kifejezésben előnyére változott, de ez majdnem minden, ami az Ernst-múzeumban rendezett kiállítás óta többletként javukra írható.

Persze, ha az e szektorba tartozók lehetőségeit és az általánosan ismert körülményeket figyelembe vesszük, bőven találhatunk mentséget, (anyagellátás problémái, a nyílt helyeken való fényképezést hátráltató tények, stb.), ami egy helyben topogásukra kellő magyarázattal szolgál. Szerencsére, és éppen az Ernst-múzeumban rendezett kiállítás után tartott anketokon elhangzottak következményeként a lehetőségek erősen szélesültek, így remélhető, hogy a jövőben amatőrjeink újra magukra találnak.

Mondom: mentség van, de mindenképpen indokolt a szemrehányás is.

Az amatőrök ugyanis *önként* adták fel területeiket, visszahúzódtak onnét is, ahol korlátlanul kielégíthették volna művészi becsvágyukat s amolyan tessék-lássék *alibi-fotókkal* vélték korábbi pozícióikat fenntartani. Erre mutat rá a MADOME kiállítása.

És itt ugyanazt a vádat kell megismételnem, mint az előző szektornál. Amatőrjeink elvesztették kapcsolatukat az emberrel s ragyogó mezbe öltöztetett semmitmondással közhelyeket tálalnak.

A rózsán torkoskodó, eltúlzott arányú poszméh, a melegágyak tetején megcsillanó üvegek ritmikus felsorakozása, a hízelkedő cica, a lélektelen tájak, stb., bizony-bizony a múlt elavult kelléktárából valók és semmi közük nincsen mai szemléletünkhöz.

Egyesek szinte mániákus félelemmel kerülnek az emberábrázolást, az emberben élő világ és a világba tárulkozó ember összetartozásának, viszonyának művészi ábrázolását. Senki sem kívánja az amatőröktől, hogy dokumentátoroknak csapjanak fel, de azt igazán elvárhatjuk, hogy a maguk területén mutassák meg az új embert a maga cselekvőlegességében s ne elégedjenek meg annak passzív magatartásával, mint ahogyan egy páran azok közül, akik mégis őt vették célba, megcselekedték.

Évek óta hangoztatom, hogy a felületen való tetszetős játszadozás eszmei tartalom nélkül csak üres időöltés s művészi élményt nem nyújthat.

A millió arcú élet, *mai életünk* számtalan megnyilvánulását, váltakozó jelenségeit kell észrevenni minden amatőrnek, sajnos éppen ez az, amivel ezen a kiállításon igen sokan adósak maradtak. Igazságtalan lennék, ha a mondottakat általánosítanám, mert hiszen vannak a kiállítók között kivételek, akik a helyes úttal próbálkoznak. Különösen jól esik látnom a *fiatalok* egyikét-másikat s remélem, hogy még hallani fogunk róluk. Szólnom kell még az üzemi kiállítókról.

E téren a helyzet súlyosnak mondható. A tavaly vándorzászló-nyertes soproni SOTEX képei visszaesést mutatnak s ami a legelszomorítóbb: az utánpótlás nevelése érdekében úgy látszik, mi sem történt náluk.

Az üzemek részvétlensége azt látszik igazolni, hogy azok kultúrfelelősei nem igen ismerik a fényképezés kulturális és dokumentációs jelentőségét, pedig a MADOME éppen az üzemi dolgozók soraiból várja a friss látású tehetségeket.

Az is sajnálatos, hogy a kiállítás megnyitásán az illetékesek közül senki nem jelent meg, már pedig ma, mikor a fényképezés és az amatőrök problémáiról elég sok szó esik, jólesett volna nekik tudni hogy valóban foglalkozni kívánnak velük és törekvéseiket, jelentkezésüket, megmozdulásaikat, nemkülönben rendezvényeiket figyelemmel kísérik.